

אור הבריאה – מתהו לבהו

1. הרמב"ן בפירושו ל"תהו ובהו" הבחין בדיוק רב בין שני המושגים, וקבע כי רק "תהו" נברא 'יש מאין', ו"בהו" נוצר ממנו, ולכן הבריאה בבת אחת, והיצירה היא תהליך של 'יש מיש', ולא נברא כל יצור בפני עצמו – "ועתה שמע פירוש המקרא על פשוטו נכון וברור. הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת. ואין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת ה'יש מאין' אלא לשון "ברא"; ואין כל ה"נעשה" – תחת השמש או למעלה – הווה מן האין התחלה ראשונה. אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כוח ממציא, מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכוח אל הפועל. והוא החומר הראשון, נקרא ליוונים "היולל". ואחר ההיולי לא ברא דבר, אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותיקן אותן".

כבר הריטב"א (בספר הזכרון, הביאם הרב ח"ד שעוועל בהערות לפירוש הרמב"ן לתורה במהדורת מוסד הרב קוק) הקשה על רבו הרמב"ן כמה קושיות מהפיזיקה היוונית שעמדה בסתירה ברורה להבנת הרמב"ן – לעומת זה, הפיזיקה החדשה תואמת לדברי הרמב"ן, כי הסברו ל"תהו" הולם בדיוק את האנרגיה (הפוטנציאלית), ו"בהו" הוא המסה (=החומר) שנוצרה מתוך האנרגיה ויצרה שדות כובד במרחב. על כך אני מוסיף רק דבר אחד בפשט לשון התורה: המילה "היתה" פירושה 'נתהוותה', כי הפועל 'היה' הוא פעיל ודינמי בלשון התורה, ורק בלשון חכמים הוא סביל, ולכן גם נגזז השם המפורש (ראו בהרחבה במאמרי על פעלי ההויה ושם ה', באתר שלי www.ybn.co.il במאמרי תנ"ך).

2. התיאוריה של האבל על 'המפץ הגדול' (=מפץ האור הבראשיתי), שממנו החל היקום להתפשט אכן הוצגה תחילה כתיאוריה, בניגוד לתיאוריה של 'היקום היציב', אשר זהה בכמה מעקרונות היסוד לפיזיקה האריסטוטלית הכופרת בבריאה. אולם, גילוי קרינת הרקע הקוסמית, שריד ההתפשטות שאחרי 'המפץ' הפך את התיאוריה של האבל להסבר מדעי מוכח, ולא רק מה 'שמקובל במדע'. אכן, המדע המתחדש זנח את הכפירה של 'יקום יציב' והכיר בבריאה – רק על זה ראוי לברך בכל יום 'ברוך השם, עושה מעשה בראשית'.

3. לא היה חומר (=מסה) לפני 'המפץ', כי החומר הוא תוצאה של 'המפץ' – רק אנרגיה הייתה, בדיוק כדברי הרמב"ן.

4. העדר הסבר ל'מפץ', מעבר להשערה על מפגש בין שדות קוואנטיים, תואם את אמונת התורה בבריאת 'יש מאין', כפי שהסביר הרמב"ן.

5. גם הזמן נברא, ולא היה זמן לפני הבריאה, רק הבורא לבדו. לכן אי אפשר לשאול על מה שהיה 'לפנים ולאחור', כי לא היה 'לפני'; כך פירש ר"ע ספורנו את "בראשית ברא", וחז"ל אמרו ש"בראשית נמי מאמר הוא" (ראש השנה לב א), ובו פתחה התורה את הבריאה. גם 'סדר זמנים' אם היה קודם הבריאה במפץ האור (=זמן ומרחב מתפשט), יש להבינו כמה שעלה במחשבה, ולא בממש.

6. האיסור של חז"ל (חגיגה פרק ב' א) לחקור במופלא ובמכוסה נוגע בדיוק לשאלות של 'מה היה לפני כן' – כל מה שאפשר לצפות בו בכלים של מדע כלול במה שנתן לנו בורא עולם ועליו נאמר שם: "במה שהורשית התבונן".

7. "החושך" של תחילת הבריאה גם הוא נמצא בעדויות עקיפות בפיזיקה החדשה, וקוראים לו היום: 'אנרגיה אפלה', וגם היא אחראית להתפשטות היקום לא פחות מ'מפץ' האור – התפשטות מהירה ביותר, כמעט בבת אחת. בגלל ההתפשטות המהירה, האנרגיה 'האפלה' היא חלשה מאד, והאור יכול להתפשט – גם זה מפלאי ההתאמה בין תורה למדע בימינו.

8. בורא עולם יכול ליצור עולמות כרצונו, וגם ברגע אחד ולא בשישה ימים; ייתכן שיש באמת אין סוף 'יקומים' אחרים, שאינם בתחום שניתן לנו לצפות ולהבין, אבל בורא עולם גם יכול ליצור יצורים באבולוציה ו"מי יאמר לו מה תעשה"!

9. כל היצורים בעולמנו, מצומח וחי וחיידקים, עד יצורים דמויי אדם, וכמובן 'האדם', כולם בנויים מתאים, וכל התאים נוצרו ופועלים באותו האופן, כך שהמדע שוב מוכיח את "ה' אחד ושמו אחד", והבריאה מעידה על הבורא האחד כפי שכתב הרמב"ם (מורה הנבוכים חלק א' פרק ע"ב). גם זה הוכח במדע ואיננו רק תיאוריה – מי שמתנגד לזה, לא יכול להסתייע כלל ברפואה המדעית של ימינו.

10. דבריו של 'תפארת ישראל' על המשניות (ר' ישראל ליפשיץ) בסוף מסכת סנהדרין, הוכחו היטב, ואין שום סיבה לדחותם –

בקרבם של האדמה בהרים היותר גבוהים שבעולם נמצאו בחפירות במקומות שונים בעולם יצורים קדומים בעלי מימדים ענקיים בין שכבות הסלעים שנתקשו ונתהוו בתוארם לאבן, וכמו כן נמצאו במעמקי ההרים היותר גבוהים חיות הים אשר נתקשו ונהיו לאבן, ולכן, "מכל האמור נראה ברור שכל מה שמסרו לנו המקובלים (על תורת השמיטות, X 7 7 אלפי שנים), שכבר היה עולם פעם אחת, ושוב נחרב וחזר ונתקומם זה ארבע פעמים, ובכל פעם העולם התגלה בשלמות יתירה יותר מבתחילה, הכל התברר עכשיו בזמנינו באמת וצדק.

לכן גם הרב קוק הלך בדרך זו. קדם להם הרמב"ן שפירש את "התנינים הגדלים" שהתורה מדגישה ביום החמישי לעומת "כל נפש החיה...", על אותם שלדי דינוזאורים שנמצאו והיו ידועים לכל הקדמונים; אך העיקר בתורה שנבראו על ידי בורא עולם אחד, להוציא מליבם של עובדי האלילים במיתולוגיות הקדומות, כאילו היה מאבק בינם לבין 'היוצר', חלילה (והמדרשים ופסוקי תהילים בעניין זה, יתפרשו על פי יסודי התורה, ולא להפך, כפי שכתב הרמב"ם בכמה מקומות).

11. ברגע שמקבלים את העיקרון שכתב הרב קוק, ולפיו התורה לא ספרה כל מה שהיה אלא רק מה שראוי היה להיספר, ו'קיפלה עולמים של שנות מיליונים', נעלמות כל התמיהות גם על המבול, כי נמצאו הוכחות ברורות לא רק למבול אחד, כמו שרמזו כבר חז"ל (ירושלמי שקלים פרק ו', ג, ובראשית רבה פרשה כ"ג יא), על עליית אוקיינוס והצפת חלקי עולם בימי אנוש ובדור הפלגה. הבנת המבול כמחיייה טוטאלית גם של כל הטמון במעמקי האדמה (ומה על כל יצורי הימים?), אין לה יסוד לא בפשט התורה ולא בדברי חז"ל, ודיינו בכך, שארץ ישראל לפי חז"ל, "לא גשמה ביום זעם" (יחזקאל כ"ב, כד; זבחים קיג), כלומר לא ירד עליה המבול.

סוף דבר – המפגש בין המדע המתחדש לבין אמונת התורה הוא מנפלאות ה' עמנו בדורות האלה.